

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДІВ ВИЗНАЧЕННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто різні методи оцінки виробничого потенціалу в сучасних умовах діяльності українських підприємств. Відображено взаємозв'язок і вплив виробничого потенціалу на оцінку вартості підприємства в цілому.

Аннотация. Рассмотрены разные методы оценки производственного потенциала в современных условиях деятельности украинских предприятий. Отображены взаимосвязь и влияние производственного потенциала на оценку стоимости предприятия в целом.

Annotation. Different methods of production potential estimation of Ukrainian enterprises have been examined in the modern conditions of their activity. Interrelation and influence of production potential on the enterprise cost estimation on the whole.

Ключові слова: потенціал, підприємство, виробничий потенціал, методи оцінки виробничого потенціалу, фактори виробництва.

В економічній літературі виділяють різні точки зору з проблеми, пов'язаної з визначенням поняття "виробничий потенціал". Виробничий потенціал підприємства становить системне поняття, яке характеризує можливості підприємства щодо виготовлення продукції, виходячи з наявних у його розпорядженні всіх необхідних складових для забезпечення виробничого процесу – основних фондів, трудових, сировинно-матеріальних та інформаційних ресурсів і технології, а також умов, що визначають можливість упровадження організаційно-технічних і технологічних інновацій.

Питання визначення сутності виробничого потенціалу є предметом дослідження провідних вітчизняних вчених. Особливу увагу дослідження виробничого потенціалу у своїх працях приділяють такі науковці, як Анчишкін А. І., Ареф'єв О. В., Герасимчук З. В., Ковальська Л. Л., Краснокутська Н. С., Федонін О. С., Рєпіна І. М. та інші [1].

Виробничий потенціал є важливою складовою потенціалу підприємства, ефективне використання якого дозволяє підприємству значно вплинути на його конкурентоспроможність. Ефективність функціонування виробничого потенціалу визначає ступінь досягнення певного результату діяльності підприємства за визначений період часу, тому для вирішення проблеми ефективності функціонування виробничого потенціалу необхідно дослідити методи розрахунку виробничого потенціалу підприємства [2].

Метою роботи є дослідження методів визначення оцінки виробничого потенціалу підприємства.

Існує три головні підходи до оцінки виробничого потенціалу:

- 1) дохідний підхід;
- 2) порівняльний (ринковий) підхід;
- 3) витратний підхід.

Сутність методів дохідного підходу полягає у прогнозуванні майбутніх доходів від використання об'єкта на один або кілька років з наступним перетворенням цих доходів у поточну вартість об'єкта. При цьому мають значення тривалість періоду одержання можливого доходу, ступінь і вид ризиків, що супроводжують даний процес.

Порівняльний підхід припускає визначення вартості об'єкта власності за результатами порівняння його характеристик із характеристиками аналогічних об'єктів, угоди купівлі-продажу, за якими вже здійснилися, а ціна цих угод відома.

Сутність майнового підходу полягає у визначенні вартості об'єкта власності як різниці між вартістю всіх його активів, оцінених окремо, і сумою залученого капіталу [3].

Існують такі методи розрахунку виробничого потенціалу підприємства:

- еквівалентний метод;
- функціональний метод;
- кореляційний метод;
- вартісний метод;
- комбінований метод.

Еквівалентний метод передбачає оцінку виробничого потенціалу, здійснюється у вигляді величини якогось-небудь з його елементів, в який переводяться за допомогою спеціальних коефіцієнтів інші елементи потенціалу. Цей метод заснований на властивості взаємозамінності елементів потенціалу. Відповідно цей метод дозволяє визначити величину виробничого потенціалу у вигляді величини одного з його елементів, але має такі недоліки:

у цьому випадку виробничий потенціал визначається в одиницях виміру того ресурсу, в який переводяться інші види ресурсів;

існує певна проблема в дійсності визначення коефіцієнтів заміщення й оцінки складу і якості ресурсів;

такі елементи, як технологія і інформація при використанні цього методу, або не враховуються зовсім, або

Функціональний метод передбачає, що величина виробничого потенціалу рівна об'єму виробленої продукції, а величина окремих його елементів визначається через питому вагу продукції, у виробництві якої ці елементи прийняли вирішальне значення. Відповідно цей метод є простим та найменш точним, оскільки:

величини окремих елементів виробничого потенціалу можуть протягом декількох років не змінюватися, а об'єм виробництва в цей час може значно збільшуватись або зменшуватись;

складно виділити питому вагу участі того чи іншого елемента у виробництві окремих видів продукції, а отже, складно достовірно визначити величину кожного з елементів потенціалу;

цей метод вступає у протиріччя з визначенням виробничого потенціалу котрий характеризується не об'ємом виготовленої продукції, а сукупністю виробничих ресурсів [3].

Кореляційний метод передбачає використання різних кореляційно-регресійних моделей при визначенні величини виробничого потенціалу. Таким чином, цей метод у цілому може використовуватись для визначення потенціалу національної економіки і її галузей з виробництва окремих видів продукції. Але його використання на рівні підприємства ускладнено тим, що він не передбачає особливості діяльності підприємств різних галузей [3].

Вартісний метод передбачає визначення вартості кожного з елементів потенціалу, а потім і загальної вартості виробничого потенціалу як суми вартостей основних виробничих фондів, персоналу, технології та інформації. Таким чином, даним методом використовується для:

визначення загальної вартості виробничих ресурсів, якими розташовує підприємство;

для оцінки загальної ефективності використання виробничих ресурсів підприємства;

для узагальнюючої оцінки ефективності діяльності підприємства в цілому;

для визначення вартості підприємства і вирішення питань про необхідність продажу його об'єктів або додаткової емісії цінних паперів. Вартісний метод має найбільше практичне значення, так як він може бути використаний при оцінці вартості підприємства [4].

Комбінований метод передбачає поєднання різних методів при визначенні величини виробничого потенціалу. А сфера вживання така, як у використанні вартісного методу розрахунку виробничого потенціалу підприємства [3].

На витратному підході базуються методи: кількісного аналізу, розділення по компонентам, порівняльної одиниці, балансової вартості, заміщення, ліквідаційної вартості. Він заснований на думці потенційного інвестора про те, що він заплатить більше коштів за той чи інший об'єкт, скільки їх буде потрібно, для того щоб збудувати аналогічний об'єкт. У цьому випадку вартість підприємства визначається витратами, пов'язаних з будівництвом нового об'єкта [5].

Порівняльний підхід передбачає використання таких методів: парних продажів, кількісного і якісного аналізу продажів, галузевих співвідношень. Він може бути реалізований при достатньо розвиненому ринку продажів споріднених об'єктів або підприємств. Його застосування полягає у проведенні порівняльного аналізу операцій купівлі-продажу або оренди на відповідному ринку, порівняння оцінюваного спорідненими об'єктами, вибраними для порівняння, і внесення відповідних поправок у вартість оцінюваного об'єкта [5].

Прибутковий підхід до визначення вартості підприємства може бути реалізований із використанням методів: валової ренти, прямої капіталізації, капіталізації доходів, дисконтування грошових потоків. Він заснований на визначенні та очікуванні доходів від того чи іншого об'єкта в майбутньому [5].

Таким чином, існує велика кількість методів оцінки вартості виробничого потенціалу. Розглянуті у роботі методи можуть бути доцільно використані при оцінці виробничого потенціалу на сучасних підприємствах. При оцінюванні підприємств облік вартості їх виробничих потенціалів дозволяє визначити вартість підприємства більш точно й обґрунтовано. Залежно від цілей оцінки та особливостей об'єкта оцінки можна використовувати дані методи для оцінки виробничого потенціалу підприємства.

Наук. керівн. Боровик М. В.

Література: 1. Федонін О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посібн. / Федонін О. С., Репіна І. М., Олексюк О. І. – К. : КНЕУ, 2006. – 316 с. 2. Чичкало-Кондратська І. Б. Новий підхід до оцінки резервів відновлення і розвитку виробничого потенціалу підприємств / Чичкало-Кондратська І. Б. // Регіональні перспективи. – 2000. – № 1 – С. 19. 3. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посібн. / Краснокутська Н. С. – Х. : ХДУХТ, 2005. – 287 с. 4. Авдеєнко В. І. Производственный потенциал промышленного предприятия / Авдеєнко В. І., Котлов В. А. – М. : Экономика, 2006. – 208 с. 5. Ішук С. О. Концептуальні засади формування та розвитку виробничого потенціалу промислових підприємств / С. О. Ішук // Регіональна економіка. – 2008. – № 3. – С. 48–56. 6. Добикіна О. К. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посібн. / О. К. Добикіна. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 202 с. 7. Репіна І. М. Підприємницький потенціал: методологія оцінки та управління / Репіна І. М. // Вісник Української академії державного управління при Президентові України. – 2008. – С. 262–271.